

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
TUNCAY ÖZİLHAN'IN
YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
AÇILIŞ KONUŞMASI

19 EYLÜL 2003
ÇEŞME

TUSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 80050 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad.No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel: 13,Avenue Gaulois, des 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 USA

Tel: (90-212)249 19 29
Tel: (90-312)468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70

Fax:(90-212) 249 13 50
Fax:(90-312)428 86 76
Fax:(32-2) 736 39 93
Fax: (1-202) 776 77 71

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.org

web sitesi: www.tusiad.org

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli konuklar, sayın basın mensupları,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye uzun zamandır, kısır çekişmelerden uzak, kilitlendiği hedefe kararlılıkla yürüyen bir ülke olmanın özlemini çekiyor. 3 Kasım seçimleri, siyasette istikrarın sağlanabilmesi açısından hepimize bir umut verdi. Seçimlerden bu yana kimi olumlu gelişmeler bu umudu ayakta tutmamıza yardımcı oldu.

Hükümetin belirli bir uzlaşa yaratarak 6. ve 7. demokratikleşme paketlerini meclisten geçirmesi ve IMF ile 5. gözden geçirmeyi başarıyla tamamlaması takdir edilmesi gereken gelişmelerdir. Ama ülkenin acil gündeminden sapmasına yol açan, lüzumsuz ve zamansız gerginlikler yaratan bir dizi meselenin, yaşadığımız olumlu gelişmeleri zaman zaman gölgede bıraktığını da söylemeliyiz.

Önümüzdeki 18 ayı Türkiye'nin AB yolunda kararlılıkla ilerlemesi ve müzakereleri başlatacak noktaya gelmesi hedefimize kilitlenmiş olarak geçirmek zorundayız. Bu süreçte, hiçbir kişi veya kuruluşun ülkenin acil gündeminde bulunmayan konuları ön plana çıkarmasına veya suni gündemler yaratmasına müsaade etmemeliyiz.

Nedir ülkenin acil gündemi?

Bunu dört maddede özetleyebiliriz: Ekonominin iyileştirilmesi, siyasette istikrarın korunması, hukukun üstünlüğünün sağlanması, uluslararası ilişkilerde çözüm odaklı politikalar üretilmesi...

Türkiye'nin acil gündeminin ilk sırasını hala ekonomi işgal ediyor. Evet, bir genişleme süreci içine girdik. Enflasyon büyük ölçüde kontrol altına alındı. Bu, 28 milyar dolar gibi devasa bir kaynağı Türkiye'ye aktaran IMF'in ve programın gereklerini yerine getirmede kararlı davranan hükümetin bir başarısıdır.

Ancak unutmayalım ki, faizler henüz enflasyon kadar düşmüyor. Cari işlem açığımız büyüyor. Türk Lirası değerleniyor. Toplam bütçe açığı azalmıyor. Faiz dışı fazla kriterinde zorlukların ortaya çıkacağı dile getiriliyor.

Genişleme ancak ihracatla ve stok artışlarıyla mümkün olabiliyor. Üretimdeki genişlemeyi destekleyebilecek bir para politikası uygulamanın koşulları henüz oluşmuş değil. İşsizlik 2001 yılında eriştiği, tarım dışı kesimde yüzde 14'e ulaşan zirve noktasında duruyor. Ve Türkiye'nin dış borcu büyüklük olarak önemini korumaya devam ediyor.

Türkiye ilk defa bir krizden temkinli bir biçimde çıkmaya çalışıyor. Bu yavaş fakat kararlı çıkışın nedeni, sağlıklı bir politikayla, büyümenin büyük ölçüde yapısal reformların etkisine bırakılmış olmasıdır.

Ekim'de yapılacak 6. gözden geçirmenin aksaksız gerçekleşmesi piyasaları iyice rahatlatacaktır. Eğer, IMF ile yapılan 6. Gözden Geçirme görüşmeleri başarıyla sonuçlanırsa, bu, 2003 ve 2004 bütçelerinin bir temele oturduğunun işareti olacaktır. Programın gerekleri 2004 sonuna kadar aynı kararlılıkla yerine getirilir, 2004-2006 dönemi de IMF disiplini içinde geçirilirse, Türkiye belki de tarihinde ilk defa, bir krizden sağlıklı biçimde çıkmayı ve ekonomiyi kalıcı olarak sürdürülebilir büyüme çizgisine taşımayı başarmış olacaktır.

Bu süreci destekleyecek önemli bir unsur, yeni yasama yılında mutlaka gündeme alınması gereken kamu reformudur. Ekonomideki iyileşmeyi geciktiren, büyük kaynak israfına ve haksız rekabete yol açan yolsuzlukların önlenbilmesinde de kamu reformunun büyük önemi bulunmaktadır.

Türkiye'nin en kısa sürede, merkezi yönetimi, yerel yönetimleri, sosyal güvenlik kuruluşlarını ve kamu iktisadi teşekküllerini kapsayan geniş bir yeniden yapılanma ve yönetim kapasitesini artırma programı başlatması zorunludur. Bu yılın ilk 8 ayında sosyal güvenlik kuruluşlarına bütçeden yapılan transferin 11 katrilyona ulaşmış olması sözünü ettiğimiz yeniden yapılanmanın aciliyetini açık bir şekilde göstermektedir.

Öte yandan özelleştirmeler de kamu reformunun önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bu alanda süreç maalesef kötü işlemektedir. Yine eski mülhazalarla süreç tıkanmakta, bakanlar çeşitli sözler vermekte ancak kayda değer bir özelleştirme sözkonusu olamamaktadır. 10 aydır tek bir adım atılmamıştır.

Şüphesiz, kamu reformu ile yakından ilgili önemli bir konu da kayıt dışı ekonomi ve vergi politikasıdır. Etkin bir devletin etkin biçimde finanse edilmesi gerekir. Demokrasinin sağlıklı işleyebilmesi ve hükümetlerin kararlarında özgür olabilmesi için devletin finansmanının ağırlıkla ülke içinden sağlanması ve toplum sathına adil biçimde dağıtılması gerekir.

Vergi vermeyenlerin ve kayıt dışı ekonomiyi oluşturanların talepleri doğrultusunda hareket ederek ülkeyi yöneten iktidarlar, devletin finansmanı için dış borca yaslanarak ve vergi veren azınlığı üretken olmaktan çıkaracak kadar vergi yükü altına sokarak ülkeyi bugünkü durumuna getirmişlerdir.

Türkiye'de, 2000 yılı itibariyle kurumlar vergisinin yüzde 54'ünü ilk 100 kurum ödemektedir. Yüzde 26'yı aşan bir dilim arkadan gelen 4500 kurum tarafından ödenmektedir. 307 bin 180 kuruma ise yüzde yirminin altında bir pay kalmaktadır. Gelir vergisi cephesinde de ilk 5000 kişi verginin yüzde 57,49'unu, kalan 776 bin 52 kişi yüzde 42,51'ini ödemektedir.

Kuşkusuz bu rakamlar, gelir dağılımındaki adaletsizliği yansıtan bir tablo olarak da okunabilir. Ancak gelir dağılımında meydana gelen bozulma da üretim ve istihdam artışının süreklilik kazanamamasından kaynaklanmaktadır. Gelir dağılımı, ancak yatırım ve istihdam artışı sonucunda ücretli çalışan sayısının artışıyla düzelir.

2004 yılı sonundan başlamak üzere, Türkiye artık çağdaş, sürdürülebilir, konjonktürel olmayan, vergi tabanını genişletecek bir arz yönlü vergi politikası benimsemelidir. Sürdürülebilir büyüme, istihdam ve yatırım ortamının cazibesi bu temel tercih ile ilişkili olacaktır. Vergi politikamız, yatırım ortamını cazip kılacak, büyüme ve istihdamı destekleyecek ve benzer AB ülkelerinde gözlediğimiz vergi oranlarına yaklaşacak şekilde mutlaka yeniden yapılandırılmalıdır.

Bir ülkede demokrasiyi egemen kılmak, vergi verenlerin hakimiyetini egemen kılmaktır. Kayıt dışında kalan ve vergi vermeyenlerin çoğunlukta olduğu bir toplumda demokratik değerleri yerleştirmek mümkün değildir.

Değerli üyeler,

Kamu reformu, özelleştirme ve vergi reformu Türkiye'nin sürdürülebilir büyümeye geçiş sürecini destekleyecek en önemli politikalarıdır. Sürece köstek olma bakımından en büyük tehdit ise siyasi istikrarsızlıktır.

İtiraf etmeliyiz ki başlangıçta hepimiz, siyasete istikrar getirmek için tek parti iktidarının yeterli olacağı düşüncesine kendimizi kaptırmıştık. Oysa, Türkiye'nin önünde bulunan kritik süreçlerde sorunların uzlaşmayla çözülmesi gerektiği bilinmektedir. Eğer bu uzlaşma eksiği giderilebilirse, gereksiz gerilimlerin siyasi istikrarı tehdit etmesinin önüne geçilebilecektir.

Bu da sahip olduğumuz tartışma enerjisini, ekonomiyi düze çıkarmak için gerekli politikalar, AB süreci, demokratikleşme yönünde atılan adımların hayata geçirilmesi, Kıbrıs meselesi gibi konulara teksif etmemizi sağlayacaktır.

Oysa bugün izlenen yol ne yazık ki biraz farklı. Bir orman yasası ile ülke ayağa kaldırılıp referandum noktasına getirilebiliyor. Kamu kesiminde ve özellikle yüksek öğretimde kadrolaşma çabaları ile tansiyon had safhaya yükseltiliyor.

Bunların Türkiye'ye bir yararı olmadığı açıktır. Topyekun tek bir hedefe yönelmeye ve bunu sağlamak için toplumsal uzlaşma tesis etmeye en çok ihtiyacımız olan bir dönemdeyiz. Bu tür konuların gündemi işgal etmesine yol açmak, kendi bindiği dalı kesmektir. Hükümet bu meseleleri Türkiye'nin gündeminden çekmelidir.

Öte yandan, üzerinden bir yıl daha geçmeden yeniden seçim konuşulur hale geldi. Türkiye'nin bu yükü kaldıramayacağını herkes bilmelidir. Nereden ve hangi gerekçeyle gelirse gelsin, ülkeyi kısa zaman diliminde tekrar seçime sürükleyecek girişimlerin de bindiğimiz dalı kesmek olduğunu söylemek zorundayız.

Bu mesele bizi ister istemez yargı konusunda düşünmeye sevk ediyor. Eğer yargı sistemimiz etkin çalışabiliyor olsaydı, 3 Kasım seçimleri ile ilgili bugün önümüze gelen mesele, seçimler öncesinde halledilmiş olurdu.

Tabii bizi yargı üzerine düşünmeye sevk eden sadece bu konu değil.

AB uyum paketleriyle Kopenhag siyasi kriterlerinin çok büyük bir kısmını tamamlamış bulunuyoruz. Şimdi beklenen bu paketin hayata geçirilmesi konusunda programların oluşturulması ve bunların siyasi kararlılık içinde ve inandırıcı bir şekilde uygulamaya sokulmasıdır.

Demokrasi, özgürlükler ve laiklik prensibi ancak bir hukuk devleti içinde korunabilir. Kopenhag kriterlerinin gereklerini yerine getirdiğimizi uygulamada gösterebilmek için çağdaş ve etkin çalışan bir adalet mekanizmasına ihtiyacımız var.

Türkiye, eğer kendini yurt dışında doğru tanıtabilme çabası içine girecekse, bunun, öncelikle, "hukuk devleti" imajının yerleştirilebilmesinden geçtiğini görmek zorundadır.

TÜSİAD bu konuyla 10 yıldır ilgileniyor. Raporlarla, sempozyumlarla, kamuoyuna yapılan çeşitli açıklamalarla konuyu defalarca gündeme getirdik.

Bugün öyle bir noktadayız ki, yargı reformunun gerekliliğini her gün elle tutulur olarak hissediyoruz.

Piyasaları ilgilendiren bir sürü düzenleyici reform yapıyoruz. Devleti etkin bir kural koyucu ve denetleyici haline getirmeye çalışıyoruz. Bunu yaparken yargı sistemimiz yeterince etkin olarak çalışmazsa, kuralların dışına çıkanların cezalandırılması, yani sistemin işleyişinin sağlanması mümkün olamaz.

Yolsuzlukla mücadeleden söz ediyoruz. Yargının uzmanlıktan yoksun, dosya yığınları altında ezilmiş, adaletin ancak gecikmiş olarak tecelli edebildiği, "vicdan ile cüzdandan" arasında sıkışma yakıştırmalarına konu olan bugünkü yapısı ile bu mücadelenin gerçekleşmesi neredeyse imkansız görünüyor. Hal böyle olunca, yargısız infazların, toplumsal linçlerin sayısı da her alanda ve her düzeyde artış gösteriyor.

Değerli üyeler,

Gündemde yerine oturtulması gereken bir son madde olarak Türkiye'nin uluslararası ilişkilerde çözüm odaklı politikalar üretmesi konusuna girmek istiyorum.

Her konuda olduğu gibi bu konuda da Türkiye artık refleks haline gelmiş korkularından kurtulmalıdır. Eğer AB'ye üye olmayı göze alabiliyorsak ve böyle bir mücadeleye hazır isek, bunun yanında Kıbrıs gibi bir sorunun çözümünün de rahatlıkla üstlenilebilmesi gerekmektedir.

Kıbrıs sorununun, yeni baştan, inandırıcı olamayacak planlara konu edilmesi, giderek daralan takvimle bağdaşmamaktadır. Ayrıca, çözüm isteğimize dair sıkça tekrarlanan söylemin de içinin boş olduğu görüşlerine haklılık kazandırmaktadır.

Türkiye Annan Planı üzerinde nihai çalışmasını yapmalı ve hükümet siyasi kararlılığını tüm çözümsüzlük odaklarına karşı sergilemelidir. Bu plan, müstakbel AB üyesi Türkiye merceğinden bakıldığında ciddi bir asgari müştereği yansıtmaktadır.

Sorununu çözmüş bir Kıbrıs, ekonomik açıdan Güney Kıbrıs'ın tahakkümü altına girmeyecektir. Aksine AB üyeliği ile birlikte tüm ada Gümrük Birliği kapsamına girecektir. Bu rekabet ortamında Türkiye'nin şanslı olduğunu düşünürüz.

Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirmiş ve Kıbrıs sorununu çözüm yoluna sokmuş bir Türkiye, AB ile müzakereleri çok daha kolay başlatabilecektir.

Burada AB'ye de bir çağrıda bulunmak istiyorum. Her şeyden önce Türkiye'deki gelişmeleri iyi takip etmek gerekir. AB komisyonu temsilcileri olumlu gelişmelere kayıtsız kalamazlar, kalmamalıdır. Türkiye'deki olumlu gelişmelerin AB'nin tüm kurumlarına yansıtılması Komisyonun asli görevlerindedir.

Önümüzdeki kısa süre içinde olumsuz örnekler de ortaya çıkabilir. Bu da kaçınılmazdır. Ancak, olumlu gelişmelerin bir yaşam biçimi haline dönüştürülebilmesi ve Kıbrıs sorununun çözüm yoluna girmesi, AB'nin desteğine ve inandırıcılığına büyük ölçüde bağımlıdır.

Daha açık bir ifade ile, Türkiye'nin tam üyelik müzakereleri için gerekli koşulların yerine getirilmesi ve Kıbrıs sorununun çözüm yoluna sokulması ile birlikte, ilişkiler gündem dışı konularla bulandırılmadan, müzakerelerin en kısa zamanda başlayacağına ilişkin AB'den gelecek her işaret Türkiye'nin elini rahatlatacaktır. Dahası, bugüne kadar yapılanlar göz önüne alındığında bunu beklemek de hakkımızdır.

Irak meselesi de Türkiye'yi yeni çözümsüzlüklere sürüklemeye gebedir. Bugün bambaşka bir arka planla karşı karşıyayız. ABD inisiyatifli Irak hareketinin ilk aşamasına katılmama kararı veren bir Türkiye'nin, belirsizliğin çok daha fazla yaşandığı şu aşamada, "istikrarı sağlamaya yardımcı olmak" için Irak'a asker göndermesi, üzerinde dikkatlice düşünülmesi gereken bir seçenektir. Benzer bir kaygıyla olsa gerek, ABD, sürecin geri kalan bölümünde Birleşmiş Milletler şemsiyesi gereğini yoğun bir şekilde aramaya başlamıştır. Nitekim içinde bulunduğumuz şu günlerde, uluslararası bir çözüme oldukça yaklaşıldığının işaretleri vardır.

Kaldı ki, Irak'ın hiçbir kesiminden, Türk askerinin Irak'a girmesi düşüncesine sempatik bir yaklaşım gelmemiştir. Aynı tespiti Sayın Powell da 15 Eylül Irak ziyareti sırasında yapmıştır. Böyle bir arka planda Türk askerinin Irak'da istikrara katkı sağlamasını beklemek çok anlamlı gözüküyor. Dolayısıyla Irak'a, sadece insani yardım ve demokrasiye katkı bağlamında ve BM kararlarını dikkate alarak destek verilmelidir.

Ekonomik açıdan ise istikrarlı bir Irak ile yapılacak orta-uzun vadeli ticaret ve yatırım, kısa vadeli, modeli oturmamış ve "savaş konjonktüründe" şekillenmiş ticaret ve yatırım olanaklarına tercih edilmelidir.

Değerli üyeler,

Türkiye'nin gündeminin zamansız, toplumsal uzlaşmayı yaralayıcı ve ülkenin geleceğine katkıda bulunmaktan uzak biçimde işlenen konularla doldurulmasına izin vermemeliyiz.

Türkiye büyük bir mücadelenin içindedir. Satınalma gücü paritesi hesaplarıyla 6000 dolar civarında olan kişi başına milli gelirimizi, Avrupa ortalaması olan 21.000 dolarlara çıkarmanın, yani Türkiye'yi gelişmiş ülkeler arasına sokmanın mücadelesini veriyoruz.

Türkiye'nin bu çizgiyi yakalayabilmesi için önündeki engelleri temizlemesi ve stratejik bir plan doğrultusunda hareket etmesi gerekiyor. Şu anda sağlıklı bir başlangıcın koşulları var. Eğer, gündemi gereksiz yere bulandırmazsak, kısır siyasi çekişmeleri bir kenara bırakırsak, yerel seçimlerde itidalli davranarak ekonomik dengeleri alt üst etmezsek, yeni bir genel seçim ile ülkeyi alt üst etmezsek bu başlangıcı sağlıklı bir sürece dönüştürebiliriz.

Tabii bütün bunları Türkiye'nin AB üyeliği perspektifi içinde, Lizbon stratejisinin öngördüğü hedeflere bizi taşıyacak planlar yaparak, toplumsal uzlaşmayı ve siyasi istikrarı koruyarak gerçekleştirebiliriz.

Yıllardır alacakaranlık kuşağında yaşıyoruz. Artık günün ağarması zamanı geldi.

Beni dinleme sabrını gösterdiğiniz için teşekkür ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.